

<<<öncesi

Karada, durduk yerde hiç tanımadık biri çıkıp gelebilir ya da bir grup gelip yağmalayıp çekip gidebilir; her an her yerden beklenmedik birileri belirebilir. Karadaki yalıtılmamıştır. Denizin ortasında durduk yerde tanımadık birinin çıkıp geldiği olmaz. Tekne yalıtılmıştır.

Teknenin ortaya çıkışıyla birlikte içerdekilerle dışardakiler arasında bir ayırım başlar. Kimler tekneye alınacaktır, kimler dışarıda kalacaktır? Tekneye alınanlardan kimler konuk olacaktır, kimler teknedeki biri istese de istemese de teknede kalmak durumundadır. Teknede oluş o anda, oradaki bir istemeye bağlı değildir. Öte yandan, biri teknede istenmediğinde teknedeki atılabilir; istemeyen uygun bir anını kollar ve teknede istemediğini denize ittiriverir; hesabı sorulmaya kalkışılrsa da, olan olmuştur, hesaplaştığı çoktan denizde kaybolmuş olan değildir, onun davası üzerinden başka hesaplaşmalar sürecektir. Yine de temkinli ve tedbirli olunmalıdır, çünkü ittiremeyeni ittirirler. Karadaysa biri ittirildi mi biraz öteye düşer ve muhtemelen kalkıp ittirenin üzerine yürür; mertlik bozulmadan önce insanı öldürmek de bir ittirmeyle ya da benzer kolaylıkta bir hamleyle olacak gibi değildir. Yine de bir gözü kararmışlık yapıldığında, devirilecek devirilmese hemen oradan kaçılabilir, karada teknede olduğu gibi teknedeki başka gidecek yer yok değildir. Teknede istenmeyen giderken, karada istemeyen çekip gider.

Bir tehlike ortaya çıktığında teknedekiler bir araya gelip kenetlenmek durumunda kalırlar, karadaysa çil yavrusu gibi dağılma opsiyonu her an açıktır. Açlık, susuzluk, batma, denize düşme, denize atılma, terk edilme ve benzeri birçok olasılıklar hissedilmeleriyle birlikte tehlike olarak belirmeye yatkındırlar ve tehlikenin hissedilmesi düşünüş ve hissiyatta korkunun doğuşudur. Teknedeki kurtulunmadığı sürece kurtulunamayan bu tür korkular da hiç doyurulamayacak "Kurtuluş" arzusuna dönüşmeye yatkındır. Karada bu tür korkular yaşanandan çıkmaz; afetler bir kereliktir ve ohoo ne afetler yaşanmıştır.

Karada felaket geldiğinde (kurtarılabilecekler kurtarılabildiğince kurtarılıp) oradan kaçar. İnsanlığın onda dokuzu kaçmaktır. Felaket ne denli uzun sürerse sürsün, geldiği gibi

gider. Ölen ölür, kalan sağlar bizdendir. Felaket geçip gittikten sonra dönülüp ortaklık toparlanır. Sel geçer, taş kalır. Felaketin geleceği tahmin edilse bile, -terkedilip başka bir yerde yeni bir tanesinin kurulmasına taşınma denmezse- ev, köy alınıp daha güvenli bir yere taşınabilir mi? Teknenin başına gelen bir felaket, teknedeki tek tek herkesin başına gelmiş felakettir. Kaçılacak bir yer yoktur; mümkünse daha az donanımlı ve daha az kaynağı taşıyabilen, küçük tekneler olan filikalara binilip felaketten kaçılır ya da uçsuz bucaksız denizin ortasında devasa dalgalarla boğuşmak durumunda kalınır. Teknenin kaderi teknedekinin kaderidir. Teknedeki aklıyla ve gönlüyle tekneye kendine gösterdiği ihtimamı göstermelidir: tekneyi tehlikeden sakınmalıdır; onun tehlikeli durumlarda sığınabilinen bir limana çekilmesini sağlamalıdır. Teknenin kurtuluşu hayat mebat meselesidir. Bu «tekne-ben» özdeşleşmesi, giderek teknenin «ben»in önüne geçmesine yol açabilir. İnsan hayatı pahasına ya da ne pahasına olursa olsun tekneyi *kurtarmalıdır*.

Teknede insanların birbirine karşı konumlanması birden çoktur ve aynı insanın doldurduğu farklı konumları birbiriyle uzlaşmaz biçimde çelişiktir, bir konumuna göre iyi olan diğerine göre kötüdür. Bu kendi kendine çelişiklik, kendi kendini tutarlı olarak kavrayabilmeye çalışana, kendi kendisiyle tutarlılık için, kendini değil, içinde bulunduğu durumu antagonismaya yormadan başka yol bırakmaz. Teknedeki her konumlanışta diğer insanlar tek tek öteki ya da gruplar halinde ötekiler olarak belirir. İnsan için öteki, bir yandan, teknede yenilenemeyen, eriyen yığınlar halindeki «kaynaklar»ın daha hızlı azalmasına neden olur; bu bakımdan öteki bulunmaması insanın «kaynaklar»dan daha çok ve daha uzun süre almasını sağlayacak bir konumdur: ötekinin *bulunmaması* istenir. Diğer yandan, öteki kürek çekebilir, gözcülük yapabilir, dümeni tutabilir, yemek yapabilir, seyrüsefer hesap ve çizimleri yapabilir. Bu bakımdan öteki, bulunması insanın yapması gerekenlerin azalmasını sağlayacak bir konumdur: ötekinin *bulunması* istenir. Karadaysa karşılıklı konumlanma bile gerekmez. Konumlanılsa bile bir öyle, bir böyle olmaya gerek yoktur; ya öyle ya böyle olunabilir.

Teknede kararın tekleşmesi ve eşgüdüm gereklidir. Biri o yana, biri bu yana gidelim diye tuttursa bile, tekne hareket eder ya da etmez, hareket ediyorsa her an bir yöne gider, birden

çok yöne gidemez. Geminin hem o yana hem bu yana gitmesi, hem de durması olamaz. Buna bakılıp, doğasının diyalektiği olmadığı söylenebilir: Ya odur ya da değil, hem o hem değil olmaz; tersini içinde barındırmaz, vs. vs... Karada bunun tersi söz konusudur. Biri «o yana,» biri «bu yana gidelim,» bir diğeri «hayır, hayır, olduğumuz yerde duralım,» diye tutturursa «Çanta koluna/Herkes yoluna!» denir, olur biter. Böylece hem durulur hem de dört bir yana gidilebilir. Kararın tekleşmesi ve eşgüdüm opsiyoneldir.

Türkali Mah., Beşiktaş

[devamı>>>](#)